

fòrum

Ismael Peña-López

“L’independentisme ha de percebre’s com un instrument útil de progrés, al marge de les adscripcions polítiques”

Una conversa amb Marta Rovira

Fotografies: Arnau Carbonell

On és i cap a on va l'independentisme? Quin impacte continua tenint la repressió i com influeix la competència electoral sobre l'elaboració d'una estratègia conjunta de tot el moviment? Donarà fruits l'aposta pel diàleg? El científic social i director de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya, Ismael Peña-López (1973), i la secretària general d'ERC, Marta Rovira (1977), cartografiem quins són els passos que consideren que ha de donar l'independentisme per continuar avançant i la importància que té la taula de negociació amb l'Estat en aquest trajecte.

Sara González > L'independentisme està desorientat?

Ismael Peña-López > Desorientat no crec que sigui la paraula exacta. Crec que al revés, que l'objectiu està molt més clar que mai, especialment després d'aquests últims quatre anys de desfeta i de repressió i de contraatac. El que sí que crec és que no té estratègia. Ni una ni cap. Ni estratègia compartida ni parcial. Però insisteixo: no crec que sigui un problema de desorientació en el sentit que no sabem on és el nord. Crec que el nord està molt clar i que, precisament, la impugnació al Règim del 78, un dels motius pel quals s'inicia fa deu anys un creixement de l'independentisme cap a aquesta esmena a la totalitat de la situació democràtica a l'Estat espanyol, està molt més clara que mai. Especialment després de l'U d'Octubre.

Marta Rovira > L'orientació està clara, i a més és molt ferma, després de l'experiència del 2017. Tenim dues grans experiències intentant posar l'Estat contra les cordes en termes democràtics. La primera va ser l'estatutària i la segona,

que per a mi és la més gran, és l'U d'Octubre. Tota la gent que arran d'aquestes experiències aposta per la independència traça un camí de no retorn. Ja és independentista, ja ho ha escollit. I això no té un projecte alternatiu. El govern espanyol, o l'Estat espanyol, no està oferint un projecte alternatiu per a la ciutadania de Catalunya. I no el té i no el pot tenir amb la mateixa competitivitat que nosaltres perquè és un estat demofòbic, excloent i només contempla un projecte d'unitat nacional. És un estat immobiliista, no es reforma, no avança, no progressa. Per tant, no hi ha alternativa, i tothom qui ha optat per la independència com a opció política, per la República catalana, està orientat cap allà.

Sara González > És una qüestió, doncs, de com es fa el camí que no pas d'orientació?

Marta Rovira > El tema és com hi arribem després del que va passar el 2017. I com reformulem el GPS. Perquè vam intentar un camí i no vam poder arribar fins al final. De fet, hem après moltes coses de l'octubre del 2017. Febleses que hem de saber

Rovira > Davant d'un nou context polític que ens dona un govern espanyol que diu que sí que vol dialogar, negociar i trobar una sortida política i democràtica al conflicte, el que cal és explorar aquesta via

corregir, fortaleces que vam veure que teníem... Però és evident que es va tallar el camí i que n'hem de traçar un altre. Reorientem. El camí, no l'objectiu. Tracem de nou una manera d'arribar-hi. Crec que estem en aquesta situació.

Sara González > Aprendre dels errors, i traçar una nova estratègia. Compartida?

Marta Rovira > Nosaltres hem fet aquesta reflexió, teníem molt clar que ens calia una nova estratègia, traçar un nou camí, tornar a posar el GPS, obtenir unes coordenades. I ens vam posar a reflexionar i crec que hem sigut capaces de traçar una estratègia que de moment no és transversal, no és unitària, no és compartida. No hem aconseguit consensuar-la molt més que amb el nostre espai polític i electoral. Però ho tenim clar: davant d'un nou context polític que ens dona un govern espanyol que diu que sí que vol dialogar, negociar i trobar una sortida política i democràtica al conflicte, el que cal és explorar aquesta via, aquesta opció. Al mateix temps, ens estem preparant per si aquesta via no

dona els fruits que esperem i hem de tornar a reprogramar el GPS una altra vegada. És a dir, per a nosaltres es tracta d'explorar la negociació del conflicte polític ara mateix per obtenir un referèndum d'autodeterminació i la fi de la repressió, l'amnistia. I, si no, estar preparats per a un nou embat democràtic.

Ismael Peña-López > Una cosa que ha dit la Marta que és molt important és el tema del punt de no retorn. Ja no perquè hi hagi una qüestió més de sentiments, sinó per un tema de projecte. Ara faig una mica d'abstracció, fora de l'independentisme. Altres societats que han tingut controvèrsies similars sobre projectes compartits, o fins i tot de país, han pogut avançar d'alguna manera. Els clàssics dels que parlem sempre són Quebec i Escòcia, però hi ha altres països que han intentat avançar. Per exemple llocs, com Alemanya, on no hi ha cap tipus de pulsio de segregar el país, i menys encara després de la reunificació, però aquest federalisme està entès en el sentit d'intentar compassar. S'ha aconseguit que les dues Alemanyes comencin a parlar-

se més i anar avançant quan es podia haver trencat un altre cop pel mig, ja no per temes polítics, sinó de desenvolupament. Un altre cas clar és el paper que està jugant Kènia a l'Àfrica Oriental, especialment després de la crisi dels Grans Llacs i de la banya d'Àfrica. Molt més enllà de ser el «polícia» de la regió, el que està fent Kènia és mirar de compassar les diferents identitats de la zona, travessades pels paral·lels i meridians artificials de l'imperialisme, i mirar de veure com es poden tancar ferides, reconstruir comunitats i, al mateix temps, mirar de tenir un projecte compartit que de vegades es compara amb la creació de la UE.

Sara González > Temen que una proposta del govern espanyol pogués erosionar la força a les urnes de l'independentisme?

Ismael Peña-López > A l'Estat no hi ha cap tipus de projecte. Ho hem vist no només amb l'independentisme, sinó quan hi ha hagut algun tipus de proposta des de sectors més sobiranistes o fins i tot des de suposats federalistes: no tenen cap tipus de recorregut.

Sempre es diu que és impossible reformar l'Estat, però és que l'immobilisme no és només institucional, sinó que ni tan sols hi ha aquest exercici de convèncer o de canviar el tauler, o de veure si fent-ho tots millor tenim més per repartir i hi ha un canvi del tauler de joc. És l'immobilisme del projecte d'Estat el que fa que realment aquest camí sigui de no retorn quan un s'ha fet independentista. Sempre hi ha una franja que està al mig, però el gruix de gent que no pot fer marxa enrere és molt gran.

Sara González > A les darreres eleccions es va superar el 50% dels vots a favor de l'independentisme. No és una paradoxa que tenint aquest suport en aquests moments no hi hagi una estratègia compartida?

Marta Rovira > Jo fins i tot diria més: la gran dialèctica que hi havia a les eleccions era sobre les estratègies. Van ser unes eleccions sobre quina es considerava que era la millor estratègia. Podríem dir que se'n presentaven tres amb alguns punts de connexió entre elles. És innegable que hi ha uns punts de connexió i, de fet, penso que si no hi haguessin algunes posicions molt tàctiques i molt partidistes l'estratègia estaria consensuada.

Ismael Peña-López > Aquí soc una mica més crític. Crec que, per una banda, hi ha una qüestió que no és gens menor: la patacada de l'octubre del 2017 és molt forta i això costa molt de superar. Forta vol dir gent a l'exili, gent a la presó i la suspensió dels òrgans de govern de les institucions catalanes. Aquesta és una qüestió molt dura. Hem trigat tres o quatre anys a, més o menys, refer-nos del cop. Crec que l'impacte social, no polític, és molt dur.

Peña-López > Hi ha unes urgències que s'han agreujat els últims anys, des de la crisi del 2008 i la crisi de la pandèmia

Perquè és la suspensió de la democràcia, primer durant uns mesos, i ara continua una judicialització molt bèstia.

Sara González > Però el principal escull és sobretot la repressió o majoritàriament la competència electoral?

Ismael Peña-López > La judicialització impedeix molt que es vertebri qualsevol tipus d'estratègia, perquè la pròpia reacció és de supervivència, o de reacció més o menys virulenta o més o menys desendreçada. Per tant, crec que hi ha una primera part que no l'hem de menystenir en absolut, que encara estem a les escorrialles. Hi ha una estratègia conscient des de molts mitjans per destruir l'opció política de l'independentisme. No es pot construir perquè hi ha un impacte social i una persecució política que ho fa molt difícil.

Però també és cert que hi ha elements més partidistes i que per això està costant repensar aquesta nova etapa. Hi ha unes urgències que s'han agreujat els últims anys, des de la crisi del 2008 i la crisi de la pandèmia: ecologia o supervivència

de l'espècie; la lluita per la igualtat de gènere i l'equitat social, ja que hi ha un 30% de persones que viuen sota el llindar de la pobresa. Hem de veure com fem l'independentisme útil en aquests tres grans reptes, que són molt superiors a la qüestió estrictament de país i que també hi estan molt relacionats. L'Estat és en part molt culpable del fet que no puguem endreçar aquestes tres qüestions. L'independentisme pot donar una resposta, però ens falta sincronitzar-nos. L'Estat espanyol no té cap intenció de resoldre'ls, i l'independentisme, que es proposa com a alternativa, ha de tenir una estratègia unificada per arreglar-ho.

Marta Rovira > Estic totalment d'acord amb tu. La repressió política ha estat i continua sent un dels principals obstacles que tenim damunt de la taula per recuperar els espais de confiança que existien des del 2015 i fins l'octubre del 2017 i que la repressió va tallar en sec. De fet, van aconseguir el que pretenien: decapitar els principals lideratges i escombrar aquells àmbits de confiança suprapartidistes del moviment independentista que van fer possible l'U d'Octubre. Estem obligats, orga-

Rovira > El país viu en si mateix una revolució generacional, un canvi en les majories polítiques internes, en la majoria independentista

nitzacions, entitats i partits polítics, a regenerar el moviment d'un dia per l'altre, amb més o menys preparació. Vist amb perspectiva, teníem algunes coses preparades però no van ser suficients. Això té un impacte molt bèstia, perquè és el *chilling effect*, un dels efectes que pretén la repressió política. Genera una amenaça, un sentiment entre responsabilitat, culpabilitat i por, que crec que ens ho hem de poder dir: la repressió existeix per generar amenaça i por, i en genera. Tot això costa de recompondre. He demanat moltes vegades comprensió, perquè crec que és el que ens falta. Comprensió i posar-hi consciència que la repressió genera tot això. Si ho assumim i comencem a gestionar-ho, minimitzarem la capacitat de la repressió per fer-nos mal.

Sara González > El fet que no hi hagi un objectiu a curt termini accentua la lluita electoral i la confrontació de projectes de país diferents?

Marta Rovira > Ara comencem a saber com fer front políticament a aquesta repressió. I crec que comencem a ser molt conscients del que ha provocat i ens ajudem més a enten-

dre que la repressió és vigent i què és el que estan fent les clavegueres de l'Estat, el *deep state*. Aquí hi ha una agenda molt clara: la divisió del moviment independentista. Constantment estan apareixent per tot arreu rumors que fan desconfiar del teu company de trinxera, que no són els adversaris. Ho fan per generar una divisió i carregar-se la correlació de forces que existeix a Catalunya, favorable a l'independentisme. Això es tradueix en el fet que, malgrat que hi ha un 52%, no hi hagi consens estratègic, el moviment estigui dividit i es puguin projectar altres correlacions de forces que no siguin estrictament independentistes.

En segon lloc, el tacticisme partidista per a mi existeix, i ens ho hem de poder dir, perquè també hem de poder combatre'l. Perquè, si al final l'objectiu és compartit i és el mateix, hem de saber traçar estratègies que ens hi portin. El tacticisme partidista també neix, com també expliquen el Joan Manuel Tresserres i l'Enric Marín, en el mateix moment en què el país viu en si mateix una revolució generacional, un canvi en les majories polítiques internes, en la majoria independentista o el sobiranisme.

Hi ha un canvi de lideratge polític al mateix moment, i això el que fa és augmentar aquesta sensació que tenim de tacticisme partidista, que hem de poder superar si compartim clarament l'objectiu.

I un tercer element i últim, que per a mi és importantíssim, que no hem fet i que ens el devem, és tenir una anàlisi compartida de l'octubre del 2017. L'Ismael deia que això va ser com una patacada, un impacte molt gran, que hem hagut de superar. De fet, hem resistit, ho hem superat, ara ho comencem a entendre i ja ho hem convertit en un element més a l'hora de fer política. Però no tenir un relat conjunt de què va passar l'octubre del 2017, no tenir aquesta anàlisi compartida entre tots i no estar explicant el mateix, dificulta claríssimament l'elaboració d'una estratègia consensuada.

Sara González > Fer autocrítica...

Marta Rovira > És una cosa que hem demanat mil vegades. Al final l'octubre del 2017 tothom va fer el que va fer i hauríem de trobar la manera d'explicar-ho junts i juntes, perquè si no ho fem així s'instal·len molts

sumin

ión

Fundació Josep I...

Rovira > Legitimitat internacional en guanyem des del primer dia que el govern espanyol reconeix per primera vegada que hi ha un conflicte entre l'Estat i Catalunya

relats contradictoris en l'imaginari col·lectiu, i això torna a ser un altre element per generar desconfiances, divisió, per instal·lar-nos en debats que no ens porten enlloc, de qui va ser més valent i qui més traïdor. Lamento profundament que no sapiguem sortir amb un relat conjunt sobre l'octubre del 2017, que ens enforteixi com a moviment.

Sara González > L'aposta pel diàleg amb el govern espanyol com d'important és per fer-se entendre de portes enfora?

Marta Rovira > Ens hi juguem molt. És una estratègia que si la juguem ben jugada ens permetrà acumular molta més legitimitat. A nivell internacional, sense cap mena de dubte. A nivell europeu, on els estàndards democràtics podrien ser molt més ambiciosos, solen estar per sobre de l'Estat espanyol, que encara és un Estat demofòbic, que li fa por la democràcia, que li costa dialogar, entrar en processos negociadors o en processos de pau.

Ara que hem celebrat els deu anys de la conferència internacional d'Aiete, la conferència de pau al País Basc, recordem com va començar:

de forma unilateral al Kursaal de Donosti un bon dia, cansats d'esperar. Això és inèdit al món democràtic: l'Estat espanyol no s'asseia a l'altra banda per portar a terme un procés de pau en condicions.

Nosaltres estem una mica en la mateixa situació, perquè qui obliga a seure a la taula de negociació al govern espanyol són els independentistes. El procés de pau al País Basc va servir per guanyar molta credibilitat internacional per a l'esquerra abertzale, perquè van ser ells els que van aixecar la bandera de la pau, del diàleg i de la negociació, i a començar a proposar la dissolució d'ETA per tal que el conflicte es pogués resoldre políticament. Nosaltres estem una mica en la mateixa línia. Davant d'un govern espanyol que s'omple la boca dient que tot el que va passar l'octubre del 2017 és culpa del PP, som nosaltres que, utilitzant la força que obtenim a les urnes, el fem seure en una taula de negociació del conflicte polític.

Això immediatament ens projecta un bon perfil a nivell internacional, entre gent demòcrata d'arreu d'Europa i el món. Legitimitat internacional

Peña-López > La subsidiarietat i el federalisme europeu està erigit sobre aquests principis republicans, que tornen a estar en el centre del debat polític

en guanyem des del primer dia que el govern espanyol reconeix per primera vegada que hi ha un conflicte entre l'Estat i Catalunya, i que s'intentarà resoldre en una taula de negociació.

Que l'Estat reconegui el conflicte que sempre havia negat, perquè deia que era un afer intern, fa que nosaltres apareixem com una part més d'aquest conflicte a nivell internacional. I a partir d'aquí és quan moltíssima gent que fins ara només estava parlant amb l'Estat espanyol del que passava a Catalunya o del que passava entre Catalunya i l'Estat, es comença a adreçar a Catalunya com a part. Ens comença a preguntar què passa, com esteu, què opineu i quina és la possible solució i en què us podem ajudar. Per tant, hem guanyar legitimitat internacional i hem començat a treure'ns de sobre l'etiqueta que ens posa l'Estat d'intransigents, radicals, antidemòcrates, nacionalistes excloents, feixistes, supremacistes, terroristes fins i tot...

Sara González > Quines circumstàncies s'haurien de donar perquè la comunitat internacional prengué un paper actiu per reclamar que es faci un referèndum?

Marta Rovira > Ja hi ha una part de la comunitat internacional, experta en aquests processos, que se l'està jugant per dir que si aquí hi ha un procés de resolució de conflicte, intentem que hi hagi totes les garanties. D'aquí a que ens donin suport perquè la solució sigui d'una determinada manera i passi pel que nosaltres reclamem, hi va una distància molt gran. Però de moment, allà on nosaltres guanyem legitimitat i suports internacionals, és que aquest procés de negociació tingui totes les garanties. I això a nosaltres ens ofereix una via més segura, més garantista, i a l'Estat espanyol l'obliga a una sèrie de coses que ja veurem si les fa, si ens garanteix realment un procés de negociació.

Ismael Peña-López > Comparteixo absolutament el que ha dit la Marta sobre la legitimitat. Hi ha una altra qüestió, no sé si dir-li instrumental, o de principis, i que va lligada a la resposta d'Europa o internacional, que és sobre un exercici de republicanisme. És a dir, el republicanisme es pot definir de mil maneres, segurament no ens posaríem d'acord, però hi ha una part que té a veure amb reconèixer els drets cívics i polítics, i hi ha

una altra part que és la governança de les institucions. Drets i governança perquè un tingui una vida emancipada i pugui, també, autogovernar-se i tenir una vida plena.

Més enllà d'aquesta qüestió de legitimar-te com a actor que vol parlar, hi ha una qüestió molt important sobre com ens adreçem al món i també com ens veu. A més de l'autodeterminació, hi ha altres drets, que són el dret a la manifestació, a tenir una opinió, a la premsa lliure... És a dir, hi ha uns drets ciutadans que són inalienables. La subsidiarietat i el federalisme europeu està erigit sobre aquests principis republicans, que a més crec que tornen a estar en el centre del debat polític.

Creo que el fet de seure a la taula de diàleg, o de crear una taula de diàleg i no aixecar-t'hi, és fer república. Pot ser que sigui una manera de fer molt unilateral i l'altre no es vegi interpellat, i aquí tornem a la pregunta del principi: què es pot fer amb un estat que no abraça aquests valors republicans? Per a mi, la taula de diàleg i l'acció internacional és això: dir que nosaltres farem república sí o sí, ens ho creiem encara que no s'ho cregui ningú més. Crec que, com deia la

Marta, això està connectant. Potser no és allò «d'Europa ens escolta i entraran els tancs de la Comissió Europea i els cascos blaus i ens alliberaran». No, no va per aquí. Però sí que crec que empelta i connecta molt bé, per exemple, amb la feina que s'està fent al Parlament Europeu per part dels diputats catalans independentistes, que va en aquesta línia de posar en evidència l'antirepublicanisme de l'Estat espanyol i posar en valor els valors republicans de l'independentisme.

Més enllà de la legitimitat, que crec que és molt important, cal exercir el «republicanisme» pel seu valor intrínsec. Encara que pugui semblar simbòlic per a alguns sectors, i que pugui semblar poc productiu, forma part de l'esforç per associar el projecte de l'independentisme a un projecte amb drets, governança, emancipació.

Sara González > Quin recorregut pot tenir la taula de negociació tenint present que els punts de partida estan molt allunyats? Un cop es planteja autodeterminació i amnistia i tens el «no» del govern espanyol, aleshores què?

Ismael Peña-López > La taula té dos recorreguts diferents. Un és el pràctic, o el finalista; aquest desconec fins a on pot arribar i no m'atreveixo a fer cap tipus de pronòstic, perquè ni tan sols els pressupostos d'inversió que estan escrits i aprovats per un Congrés, per tant per una càmera legislativa, es respecten. Crec, doncs, que hi ha poc marge per confiar-hi. Però crec que la utilitat d'aquesta taula és exhaurir el recorregut de l'Estat espanyol, de cara a poder dir «mireu, aquest estat no funciona, però no pels catalans independentistes, sinó que no

funciona com a model d'estat, no funciona la seva maquinària, no té projecte de país o, si el té, no és inclusiu, no és transversal, no és republicà».

El que per a mi pot ser un producte de la taula és poder dir «*mireu, us podeu quedar a viure en un estat que té uns valors que no són republicans, o podem intentar fer-ne un altre de nou*». I aquí incloc des d'un federalisme, un confederalisme fins a un model independentista; és a dir, tot el sobiranisme en sentit molt ampli. Però crec que és un dels productes que s'han de derivar d'aquesta taula: veure o palesar les limitacions del model d'Estat espanyol tant vers Catalunya com vers Europa. És a Europa on s'està veient com de limitat està el model espanyol; no si ens agrada més o menys, o si és més de dretes o més d'esquerres, o si ens tracta millor o pitjor als catalans, sinó com de limitat és pel que fa a drets, governança institucional i emancipació ciutadana.

Marta Rovira > Coincideixo al cent per cent. És a dir, per què estem asseguts a la taula de negociació del conflicte polític? O per què estem intentant treballar per generar les millors condicions perquè existeixi aquest procés de negociació? Per convicció republicana. Per tant, quan hi seiem, exercim de republicans i republicanes. Per a mi això et dona un guany molt gran, que és legitimitat: davant de la teva gent i davant la comunitat internacional, sobretot la que tenim més propera, que són els països europeus.

Sara González > Hi ha qui dins de l'independentisme considera que això no és confrontació.

Rovira > Estem fent una confrontació democràtica, amb unes altres eines, amb uns altres instruments

Marta Rovira > D'entrada el recorregut és de confrontació democràtica. Perquè una taula de negociació d'aquestes característiques seria la cosa més normal, més aplaudida i més assumida en qualsevol país democràtic europeu en què s'hagués d'arreglar un conflicte polític. Mirem Regne Unit i Escòcia: es va fer una negociació que va portar a un referèndum i tots els demòcrates vinculats per aquest referèndum van acceptar el seu resultat.

Per tant, estem fent una confrontació democràtica, amb unes altres eines, amb uns altres instruments. No és l'U d'Octubre, que vam muntar col·legis electorals amb urnes i paperetes, que això també va ser una confrontació democràtica, un embat democràtic. Aleshores vam utilitzar uns altres instruments perquè també havíem fet un camí previ de legitimitació: havíem anat a Madrid a intentar negociar, parlar, que ens traspassessin les competències del referèndum, havíem fet divuit iniciatives al Congrés dels Diputats intentant-ho d'una manera i d'una altra... També havíem fet un recorregut de legitimitat, i davant d'un govern del PP immobilista va ser

impossible fer res més i vam passar per la consulta del 9 de novembre de 2014 per arribar, finalment, a l'U d'Octubre. Tot això va ser un embat democràtic a un Estat que és demofòbic i que té pendent encara culminar la seva transició democràtica o reformular-se per sortir d'aquest immobilisme en el que està instal·lat, o deixar d'estar segrestat per les elits economico-polítiques. Tornem a enfocar, com ho vam fer l'U d'Octubre, la confrontació amb l'Estat per la via més democràtica possible: vam escollir fer un referèndum unilateral d'independència, perquè era la via més democràtica, la que podia representar més gent. I finalment és la que permetia plantejar una confrontació democràtica amb l'Estat. Ara estem fent el mateix; per a mi el recorregut és de confrontació democràtica, de guany de legitimitat i de denunciar l'immobilisme de l'Estat per fer un pas més; aquest pot ser un recorregut. Un altre recorregut, evidentment, pot ser arribar a algun tipus d'acord que ens permeti avançar en el camí de la República.

Sara González > Molts independentistes es pregunten: quan?

Marta Rovira > És molt difícil de dir i de predir. Nosaltres tenim una agenda molt clara, perquè amnistia i autodeterminació són dos grans consensos que existeixen a la nostra societat molt més enllà dels independentistes.

Un referèndum com a instrument de resolució de conflictes connecta amb una determinada comunitat internacional que l'està utilitzant en altres casos. I, a nivell intern, moltíssima més gent més enllà de l'independentisme està pensant que seria la millor manera de decidir que volem ser. I a més a més, és una eina inclusiva, que inclou absolutament a tothom: els que volen votar que sí, a favor de la independència, i els que volen votar que no. L'amnistia, la fi de la repressió, també té un consens molt ampli a la nostra societat.

Sara González > Però el govern espanyol ja ha dit que no és la solució...

Marta Rovira > És normal que el govern espanyol digui que no està d'acord amb tot això. De fet, seria molt estrany que abans d'entrar pròpiament a negociar l'agenda que nosaltres li volem posar sobre la tau-

Peña-López > Crec que no t'has d'aixecar mai de la taula. Absolutament mai. No hi ha cap moment òptim per aixecar-te

la el govern espanyol ja estigués fent concessions. Per tant, ja es veurà; hem de començar a negociar agenda i mirar si hi ha recorregut o no.

Sara González > En aquest «esgotar recorregut», si no s'arriba a un acord per l'amnistia i l'autodeterminació, la Marta ha arribat a dir que hi haurà un moment en què potser l'independentisme s'haurà d'aixecar de la taula. En quin moment hauria de passar?

Marta Rovira > En el moment que aquesta confrontació democràtica ens permeti guanyar legitimitat, ens permeti estar en una posició guanyadora. Perquè el que no podem tolerar és que ells no es moguin de posició, com sempre, romanent asseguts de forma tàctica en una taula de negociació mentre segueixen instal·lats en l'immobilisme i la repressió. Per tant, si ens hem d'aixecar de la taula de negociació, haurà de ser en el punt adequat, en el moment exacte, perquè això resulti en un guany de legitimitat a favor nostre per fer un pas més en aquesta confrontació democràtica; i perquè no signifiqui justament el contrari, una pèrdua de legitimitat. Nosaltres, que som els

promotors d'una taula de negociació, que hem agafat la bandera del diàleg i la negociació, que els hem fet seure en aquesta taula com a condició indispensable per iniciar aquesta legislatura, no tindria cap tipus de sentit que ens aixequéssim de forma incoherent. Crec que sabrem trobar el moment oportú i adequat, si això ha de passar.

Ismael Peña-López > Crec que no t'has d'aixecar mai de la taula. Absolutament mai. No hi ha cap moment òptim per aixecar-te. El que no vol dir que la taula sempre sigui igual. El que crec que pots fer amb la taula, encara que potser li has de canviar de nom, no ho sé, és afegir-hi gent. Vol dir que pots començar a afegir mediadors, que t'ajuden a desenrollar coses, i el que sol passar en aquests casos és que els mediadors, quan veuen que hi ha alguna posició que és absolutament absurda o que no fa cap tipus d'esforç per fer cap tipus d'acostament, no dic que acabin prenent partit, però acaben denunciant per què aquella taula no funciona. Perdoneu que faci referència sistemàticament a la governança de les institucions, però si hi ha una part d'aquesta taula que el que està

fent és negar la governança, és fàcil que s'hi pugui asseure altra gent.

Sara González > Quin impacte podria tenir en l'independentisme una eventual proposta de reforma de la Constitució?

Ismael Peña-López > Si la taula pot derivar en una reforma constitucional és perquè hi ha d'haver una majoria factible. És factible que, una taula que anava d'una cosa, la cosa es vagi bifurcant. Hi ha una part del debat que no s'ha de perdre mai, que és l'autodeterminació; però hi ha una altra part, que és el republicanisme o el sobiranisme. Aquí pots sumar actors a aquesta taula i veure si la pots anar movent cap a qüestions que sí que puguin tenir algun tipus de resolució. I si no, que quedi molt palès que hi ha una part, cada cop més petita i arraconada, que el que vol no és no parlar amb l'independentisme, sinó que no vol moure's. Però no només amb el tema independentista, sinó que no es vol moure absolutament pel que fa a obrir els cadencats de 1978, o d'una mica més enrere.

Marta Rovira > Nosaltres descartarem d'aquest procés de negociació

totes aquelles propostes que no siguin realitzables. I crec que proposar una reforma de la Constitució en una taula de negociació amb els independentistes és una proposta no realitzable. El govern espanyol no té majoria suficient per fer això. Per tant, és una proposta il·lusòria, no existeix com a tal.

Sara González > Què n'esperen, doncs, del govern espanyol?

Marta Rovira > Ara estem en unes preliminars, en una fase prèvia a entrar a la discussió de l'agenda política. Estem definint el conflicte polític. I no cal dir que la perspectiva, i la visió i la definició del conflicte polític és absolutament diferent i contrari en les dues parts.

Estem en aquest debat, que ells volen passar ràpid. Nosaltres no els volem deixar passar ràpid. O fixem el marc del conflicte polític, o la solució no serà la que necessita la ciutadania de Catalunya. Aquesta fase preliminar és importantíssima i s'hi sumen les garanties en el procés, que és el que deia l'Ismael. Abans que nosaltres ens aixequem, que és l'última de les opcions i ho haurem de saber explicar molt bé per no ser contraris als nostres propis actes orientats a promoure aquest procés de negociació, hi haurem hagut d'abocar moltes garanties en aquest procés. Perquè el procés existeixi com a tal, cal que sigui una negociació en igualtat de condicions en què cadascú pugui aportar les seves propostes de solució al conflicte, amb absoluta llibertat. I ells, evidentment, legítimament, que proposin el que considerin que és millor per resoldre'l.

Peña-López > Soc un abanderat de que governar bé és el primer pas per poder tenir els espais de confiança necessaris amb la ciutadania

Potser no arribem a cap acord en la definició del conflicte, però un no acord també és un estadi, i potser avançarem en la taula de negociació sense haver acordat realment si existeix un conflicte mutu. Això ja serà indicatiu. Però estem aquí ara mateix.

Sara González > Per què creuen que el govern espanyol ha aprovat els indults?

Marta Rovira > Ho va fer l'endemà de l'informe Cilevics, del relator del Consell d'Europa, un informe devastador per a l'Estat. Recordem-lo només: Boriss Cilevics pregunta a tothom si hi ha presos polítics a Europa en ple segle XXI. Obté dues respostes: sí, n'hi ha, a Turquia i a l'Estat espanyol. I llavors fa un informe i fa recomanacions tant a Turquia com a l'Estat espanyol. Aleshores, molt hàbilment, el govern espanyol tria el millor moment per a aquesta mesura, quan el llast de la repressió política, a nivell europeu i a nivell internacional, és un dany descomunal a la seva reputació.

La repressió política aplicada per l'Estat espanyol a fora no s'entén. Gens ni mica. No es considera compatible

amb determinats valors republicans com els que abans esmentava l'Ismael. Així no es resolen els conflictes polítics en l'era democràtica. I això l'Estat espanyol s'ho ha hagut de sentir a tot arreu. El PSOE no pot dir que tot el que va passar el 2017 és culpa del PP si no ho està resolent al mateix temps. No se li aguanta el relat a nivell internacional. Si tot és culpa del PP, posa-hi solució. Perquè tu governes en aquest moment.

Un conjunt de factors fa que aprofitin el millor moment possible. Tenen un informe demolidor i l'endemà aproven els indults. És segons els seus interessos, en un context que els pressiona a ells. No han aprovat els indults perquè nosaltres tinguem raó, i això és molt important que ho sapiguem en el marc d'un procés de negociació. Per tant, crec que és la seva pròpia agenda per esmenar unes mesures, com l'empresonament de líders civils i polítics, que eren inacceptables per resoldre una controvèrsia política en plena Europa del segle XXI.

Sara González > Creuen que faran exactament el mateix amb la reforma de la sedició?

Marta Rovira > No tenen la mateixa pressió internacional per reformar el Codi Penal, de moment. Creiem que la poden tenir quan hi hagi una condemna d'Estrasburg. Un dels possibles efectes de les condemnes d'Estrasburg, fàcil, hauria de ser que l'Estat espanyol reformi el Codi Penal d'una punyetera vegada, faci desaparèixer els delictes polítics que encara hi són inclosos, i homologui el Codi Penal i totes les penes als Drets Humans. Aquest podria ser un camí de pressió perquè l'Estat s'hi sentís obligat. Hi pot haver un intent preventiu perquè no se'ls condemnin tan fort, també. Poden tenir com a proposta reformar el Codi Penal, però encara no veig que aquest sigui un projecte molt solvent que estigui sobre la taula.

Sara González > Si l'objectiu és la República catalana, com es pot anar construint dins del marc autonòmic? Es pot anar avançant en la construcció d'un país diferent amb, per exemple, teories del canvi com les que ha desgranat l'Ismael?

Ismael Peña-López > Crec que tenim molt de marge. Hi ha una primera part que és fonamental, que

Peña-López > La governança del món està afeblida per la globalització, pels grans poders mediàtics i econòmics que creixen a la seva ombra

és governar bé. Per un motiu que se m'escapa, aquest propòsit està molt deslluït i fins i tot atacat. Hi ha qui considera que governar bé és autonomisme i és renunciar als teus objectius. A mi se m'escapa molt que la Generalitat de Catalunya tingui 40.000 milions d'euros de pressupost dels impostos dels catalans i creiem que no calgui gestionar-los bé perquè això és autonomisme i ens allunya de la República. Hi ha 250.000 treballadors públics que treballen perquè aquests 40.000 milions d'euros garanteixin sanitat pública, educació, combatin la pobresa, la segregació escolar i mil coses més.

Soc un abanderat de fet que governar bé és el primer pas per poder tenir els espais de confiança necessaris amb la ciutadania. Quan governes bé tens calma, normalment les coses surten millor i tothom està una mica millor que no pas si no ho fas. Insisteixo, sembla una obvietat, però estem defensant coses molt òbvies últimament.

El republicanisme ha estat bastant reeixit en la part dels drets, que és el que hem estat parlant fins ara: la

part internacional. Però la part de governança i d'emancipació l'hem deixada bastant enrere. Una, pel que dèiem abans, per la desfeta social i política que suposa el cop de la repressió i de l'aplicació de l'article 155 a partir de l'U d'Octubre; i després per la pandèmia, que ho ha agreujat molt més.

Crec que ara aquesta construcció de la República passa per dir que el front dels drets, tot i que no està esgotat ni molt menys i té moltíssim recorregut, està bastant encarrilat, i toca la part de la governança per, sobretot, resoldre aquesta vessant de l'emancipació.

Crec que és molt difícil de convèncer la gent que voldríem un país nou si no el sabem governar. Que el Parlament funcioni, que el Govern funcioni, que els sindicats funcionin, que els partits funcionin, que les associacions veïnals funcionin... Per tant, no estic parlant que dos o tres partits polítics s'entenguin, sinó que les institucions socials i democràtiques d'aquest país, com les de tot el món, funcionin. Perquè estem en aquest punt, on la governança del món està afeblida per la globalit-

Rovira > Fer aliances per governar bé és imprescindible si volem que el resultat de la bona governança sigui el d'impulsar i apropar també el projecte republicà a cada cop més gent

zació, pels grans poders mediàtics i econòmics que creixen a la seva ombra. Per tant, en un moment de canvi d'era com en el que estem, no hem aconseguit acomodar les institucions, i per alguns motius tampoc no ho hem prioritzat. És una prioritat posar-se seriosament amb aquesta governança i resignificar les institucions. I això, insisteixo, no és autnomisme, sinó al revés, és la pedra de toc que ens permet avançar cap a la República.

Si els drets s'acaben reconeixent i no hi ha unes institucions que els posin en marxa, no canviarà res. I a la inversa, pel que fa a les nostres necessitats d'emancipació: si no hi ha unes institucions que també les apalquin a nivell de sistema, de societat, el que aconseguim és únicament reconèixer drets individuals que, si no s'articulen col·lectivament, ens porten també a una selva, que és la que hem patit des dels anys 1980 cap a endavant, la qual cosa tanca el cercle de la degradació social: es degraden les institucions, es degraden els drets, i entrem en un cercle viciós.

Marta Rovira > És a dir, governar-nos va molt més enllà, fins i

tot, de les institucions. Tenir una societat saludablement democràtica, tenir horaris laborals que et permetin conciliar la feina amb el teu desenvolupament com a persona, però també com a ciutadà i ciutadana, i exercir els teus drets de participació a la societat allà on vulguis, és tenir una societat amb bona governança, viva, amb reptes, amb projectes, republicana en definitiva. És allò de la virtut cívica, de contribuir a la societat per construir xarxa de solidaritat. Això és imprescindible.

Ara bé, hem de voler governar les institucions democràtiques del país, també. Primer, per fer que tot això passi, que la societat sigui més republicana, que hi hagi virtut cívica, amb orgull, amb civisme... Però després, perquè governar bé les institucions democràtiques del nostre país, és a dir, assumir els reptes que tenim com a governants i fer-ho per a tothom, és una de les millors maneres per donar a conèixer el projecte republicà, l'independentisme. És la millor manera d'interlocutar amb les persones que avui se senten encara amenaçades pel projecte que nosaltres representem.

Sara González > Per què ha passat que una part de la societat se senti «amençada» pel projecte independentista?

Marta Rovira > Perquè des de l'altra banda han alimentat constantment la idea que som una amenaça. Que si us trauran els noms, que si us expulsaran, que si sereu ciutadans de segona, que si no hi sou comptats, que si són excloents... No, no, nosaltres som amants de la diversitat, de tota la ciutadania, volem representar absolutament a tothom i volem servir-los des de les institucions per demostrar que el nostre és un projecte en el qual hi cap tothom, que parla d'oportunitats, d'igualtat, de futur, de drets.

Tot això només es pot fer donant exemple des dels governs, des de les institucions democràtiques. I, per tant, menystenir-les dient que són autonomistes és perdre una oportunitat brutal d'acostar el projecte amb mà estesa, servint la ciutadania, estant al seu costat des de les institucions democràtiques. A mi aquest argument em rebel·la. Sí, són autòniques, és clar, no hem fet la República, però són imprescindibles

per donar exemple del que volem que sigui una República catalana. D'acostar el projecte a tantíssima gent, d'interlocutar amb els del «no», de servir a la ciutadania, a tothom, sense distincions per raó d'on vinguin, què parlin o què pensin.

I una última cosa: fem les aliances correctes per tal que les institucions democràtiques serveixin realment a aquesta estratègia de poder apropar el projecte republicà, de poder servir a tothom... Perquè hi ha aliances que van en contra claríssimament d'aquesta estratègia.

Sara González > Estàs parlant d'aliances com la de la Diputació de Barcelona?

Marta Rovira > Estic parlant de la sociovergència, que és una aliança que existeix només per mantenir les elits del país, per evitar una transformació i dificultar la promoció del projecte republicà... I en la sociovergència els socialistes en aquests moments hi tenen un interès brutal, i forma part de la seva estratègia de normalitzar la situació sense resoldre el conflicte. Està claríssim, hi haurà molts projectes que els socialistes proposaran a la sociovergència típica per evitar que el republicanisme avanci. Per tant, fer aliances per governar bé és imprescindible si volem que el resultat de la bona governança sigui el d'impulsar i apropar també el projecte republicà a cada cop més gent, per tal de fer possible les transformacions que comentava abans l'Ismael.

Sara González > Com s'aconsegueix seduir tant el veí que fa temps que és independentista com aquell que fins ara ha vist amb hostilitat el seu projecte?

Peña-López > L'independentisme ha de percebre's com un instrument útil de progrés per a la societat catalana, al marge de les adscripcions polítiques

Marta Rovira > Crec que això és possible des d'una bona governança. Perquè al final la ciutadania comparteix necessitats que no entenen de diferències per raó d'origen, de parla, del lloc on visquis. Hi ha unes necessitats compartides i hi ha uns reptes també compartits. És allò de les lluites compartides. Utilitzo la terminologia que ha forjat Òmnium Cultural perquè és la millor manera d'explicar-ho.

Ismael Peña-López > El que diré ara igual sona una mica estrany, però crec que la política en general, i també el projecte independentista, té molt a aprendre de la quarta onada del feminisme. S'ha posat al davant la víctima, se li ha donat un altaveu, i sobretot se li ha donat un sentit de comunitat, de dir «no estàs sola». Crec que això està passant també en altres àmbits. El feminisme en això està sent pioner, però està passant també en l'àmbit de l'habitatge, de dir «escolta, tu ets el desnonat, el que no pots pagar el lloguer, et dono un altaveu perquè ho facis saber, i donant-te aquest altaveu el que estic fent és ajudar-te a saber que no estàs sol». No és un problema individual, sinó que és un problema col·lectiu.

En aquest sentit, crec que una cosa que ha de fer la política en general, però l'independentisme en particular, és trobar aquests espais, aquestes persones que han patit aquestes agressions als drets republicans, i aquí és on hi ha la coincidència d'un projecte polític amb unes realitats socials que són molt diverses. Una cosa que sovint no passa en política, i que l'independentisme ha fet bastant malament, és que no ha estat capaç de treballar això. Si posem la víctima al davant i amb això es genera una massa crítica davant d'una agressió o una necessitat, és relativament fàcil poder arribar a molts llocs. Et fas útil a aquelles persones, fas emergir unes qüestions que abans quedaven ocultes. No cal identificar-te i molt menys encara capitalitzar aquestes qüestions perquè el teu projecte polític surti endavant, sinó al revés, et fas útil en aquesta situació.

Crec que aquest és un element molt important, que lliga amb altres coses que hem estat parlant abans sobre què pot fer el republicanisme i com pot arribar a llocs nous. Crec que no és tant com s'arriba a llocs sinó com ets un altre lloc. És a dir, no estar-hi

Rovira > O l'independentisme avui, des de les institucions i des de la màxima jerarquia, entoma les revolucions socials que estan a l'ordre del dia al carrer —la feminista, ecologista i social—, o fracassarà

sinó ser-ho, aixecant per sota tots aquests espais tant com puguis.

Sara González > És la base del que Marta Rovira i Oriol Junqueras defensen en el llibre *Tornarem a vèncer*.

Marta Rovira > Nosaltres som una formació política i tenim per vocació presentar-nos a les eleccions i poder guanyar-les per servir la ciutadania des de les institucions. Però evidentment això no deixa de ser una eina, un instrument per poder interlocutar fins i tot molt més enllà del que nosaltres tenim capacitat de representar. És evident que l'independentisme està progressant a dues velocitats al país, i aquí és on hi ha la diferència entre un independentista a Vic, diguem-ne, que està en una altra fase, va a una altra velocitat i està molt acompanyat; i un independentista al barri de Sant Ildefons de Cornellà de Llobregat, que no està a la mateixa velocitat, ni se sent tan acompanyat ni, per tant, tindrà la mateixa estratègia. És la doble velocitat de l'independentisme en diferents àrees territorials o en diferents perfils sociològics del nostre país. I això ens ho ensenya molt l'octubre

del 2017, perquè tenim blancs en el mapa del referèndum, tenim llocs on el referèndum pràcticament no es va celebrar perquè no tenia cap mena de significat i no hi teníem voluntaris; llocs on la gent no hi va anar a participar, no va aguantar l'ofensiva de les forces de seguretat. Sí, la majoria d'ajuntaments de les grans ciutats del nostre país no es van implicar en l'organització del referèndum del 2017. Per què? Perquè no en tenien cap mena de necessitat i no li volien donar cap mena de legitimitat, no se sentien clarament interpel·lats.

I aquesta és una lliçó de l'octubre del 2017 que hem de saber revertir. Per això nosaltres diem que cada vegada n'hem de ser més i més, i per això a nosaltres ens interessa sobretot anar a aquells territoris i intentar tenir representació on la independència no és l'opció majoritària. Perquè és allà on veiem la capacitat de creixement del projecte, la capacitat d'enriquiment del projecte; i si volem guanyar ens cal massa crítica, ens cal una majoria imbatible. Cada vegada n'hem de ser més.

Ismael Peña-López > Si la independència no forma part de la solució

als desnonaments, a l'escalfament climàtic o a la violència de gènere no anem enlloc. Crec que ha de ser part de la solució, evidentment no tota. Si no no té cap sentit per a ningú, no només pels no independentistes. L'independentisme ha de percebre's com un instrument útil de progrés per a la societat catalana, al marge de les adscripcions polítiques.

Marta Rovira > I ara tenim una oportunitat grandiosa de poder-ho fer, i nosaltres la sentim des de les esquerres, amb un lideratge al Govern de la Generalitat que pot realment forçar aquesta agenda. O l'independentisme avui, des de les institucions i des de la màxima jerarquia, entoma les revolucions socials que estan a l'ordre del dia al carrer —la feminista, ecologista i social—, o fracassarà a l'hora d'explicar el seu projecte i d'apropar-lo a tanta gent com sigui possible. Ho veig així, és de calaix. Per a mi això és estar construint la independència i la República. ■